

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

program nauczania podstaw przedsiębiorczości

w zakresie podstawowym

dla techników, zasadniczych szkół zawodowych

i liceów ogólnokształcących

zgodny z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej

z dnia 23 grudnia 2008 r.

w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego

oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół

(DzU z 2009 r., nr 4, poz. 17).

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Charakterystyka programu

Program nauczania dotyczy przedmiotu podstawy przedsiębiorczości, który jest realizowany na IV etapie edukacyjnym. Treści zawarte w programie nauczania są zgodne z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (DzU z 2009 r., Nr 4, poz. 17).

Program nauczania jest przeznaczony dla liceów ogólnokształcących i techników, jak również dla zasadniczych szkół zawodowych. Opracowanie wspólnego programu nauczania dla wyżej wymienionych typów szkół ponadgimnazjalnych umożliwia zapis przywołanego wyżej Rozporządzenia mówiący, że w zakresie przedmiotu podstawy przedsiębiorczości w zasadniczych szkołach zawodowych obowiązuje ta sama podstawa programowa kształcenia, jak w szkołach ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (licea ogólnokształcące i technika).

Program nauczania dotyczy jedynie podstawowego zakresu nauczania podstaw przedsiębiorczości. Wynika to z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r., które stanowi, że przedmiot podstawy przedsiębiorczości może być nauczany tylko w zakresie podstawowym.

Prezentowany program nauczania zawiera wszystkie obligatoryjne elementy programu nauczania ogólnego, jakie zostały wymienione w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz do dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (DzU, Nr 89, poz. 730 ze zm.), tj.:

- szczegółowe cele kształcenia i wychowania,
- treści nauczania zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego,
- sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- opis założonych osiągnięć ucznia,
- propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych na realizację podstaw przedsiębiorczości przewidziano minimalny wymiar 60 godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych. Wymiar 60 godzin został zapisany w Rozporządzeniu zarówno dla techników (załącznik 8) i liceów ogólnokształcących (załącznik 7), jak i zasadniczych szkół zawodowych (załącznik 6).

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania

Aby zrealizować cele ogólne wymienione w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół należy określić szczegółowe cele kształcenia i wychowania na poziomie wiadomości, poziomie umiejętności oraz postaw i zachowań.

1. Cele na poziomie wiadomości – uczeń:

- objaśnia pojęcie osobowości,
- wskazuje cechy osoby przedsiębiorczej,
- wymienia motywy aktywności zawodowej i gospodarczej człowieka,
- dokonuje identyfikacji ról społecznych człowieka i typowych dla nich zachowań,
- określa źródła konfliktów i sposoby ich rozwiązywania,
- identyfikuje rodzaje zjawisk ekonomicznych występujących w życiu codziennym,
- rozróżnia zasoby czynników wytwórczych,
- określa istotę rynku i jego elementy,
- charakteryzuje gospodarkę rynkową i mechanizmy jej funkcjonowania,
- uzasadnia znaczenie umów w gospodarce rynkowej,
- rozróżnia formy obrotu gotówkowego i obrotu bezgotówkowego,
- odróżnia formy inwestowania pieniędzy,
- wymienia możliwości zabezpieczenia emerytalnego,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- identyfikuje instytucje i zakres ochrony praw konsumentów,
- uzasadnia rolę przedsiębiorstw w zaspokajaniu potrzeb,
- objaśnia zasady funkcjonowania przedsiębiorstw,
- rozróżnia podstawowe formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstw,
- uzasadnia znaczenie biznesplanu w prowadzeniu działalności gospodarczej,
- objaśnia rodzaje przychodów, kosztów, wyniku finansowego i rentowności przedsiębiorstw,
- charakteryzuje procedury uruchamiania działalności gospodarczej na własny rachunek,
- rozróżnia formy opodatkowania dochodów osiąganych przez przedsiębiorców,
- wskazuje zakres obowiązków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- rozpoznaje formy konkurencji na rynku dóbr i usług oraz rynku pracy,
- określa istotę ubezpieczeń i ich rodzaje,
- charakteryzuje mechanizm funkcjonowania giełdy papierów wartościowych,
- uzasadnia znaczenie banków i innych instytucji finansowych w gospodarce rynkowej,
- objaśnia rolę państwa w gospodarce rynkowej,
- wskazuje przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę,
- charakteryzuje wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę,
- objaśnia funkcje banku centralnego i jego rolę w gospodarce,
- rozróżnia podstawowe wskaźniki makroekonomiczne,
- charakteryzuje przyczyny i rodzaje skutków bezrobocia,
- wymienia formy powiązań gospodarczych z zagranicą,
- objaśnia mechanizm ustalania kursów walut i ich wpływ na gospodarkę,
- charakteryzuje zasady funkcjonowania gospodarki europejskiej i światowej,
- objaśnia istotę globalizacji oraz jej przyczyny i skutki,
- odróżnia prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy,
- wymienia formy zatrudnienia.

2. Cele na poziomie umiejętności – uczeń:

- samodzielnie wyszukuje, selekcjonuje i aktualizuje wiedzę w zakresie treści nauczania,
- korzysta z różnych źródeł informacji, zawierających przepisy prawne i wiedzę o gospodarce (akty normatywne, roczniki statystyczne, strony internetowe organów władzy i administracji publicznej, strony internetowe instytucji rynkowych, prasa ekonomiczna),

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- posługuje się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,
- dokonuje identyfikacji własnych słabych i mocnych stron,
- efektywnie komunikuje się,
- otwarcie wyraża własne odczucia i opinie,
- dokonuje pozytywnej autoprezentacji,
- podejmuje się planowania własnych działań zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych celów,
- uczestniczy efektywnie w pracy zespołowej,
- identyfikuje problemy i poszukuje sposobów ich rozwiązania,
- posiada umiejętność podejmowania decyzji,
- potrafi dochodzić własnych praw w grupie,
- identyfikuje rodzaje źródeł konfliktu i znajduje sposoby ich rozwiązywania,
- prowadzi negocjacje,
- stosuje zasady racjonalnego gospodarowania,
- planuje własny budżet,
- korzysta z zagwarantowanych przepisami prawa uprawnień przysługujących konsumentom,
- identyfikuje ryzyka związane z inwestowaniem,
- efektywnie inwestuje własne pieniądze,
- wyszukuje najkorzystniejsze oferty na rynku (oferty zakupu dóbr i usług oraz oferty banków, zakładów ubezpieczeń, funduszy inwestycyjnych i emerytalnych),
- odróżnia osoby fizyczne od osób prawnych,
- dokonuje rozpoznawania lokalnego i regionalnego rynku,
- korzysta z Polskiej Klasyfikacji Działalności,
- identyfikuje szanse i zagrożenia związane z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej na własny rachunek,
- aktywnie poszukuje pracy,
- planuje i kształtuje własną karierę zawodową,
- określa własną rolę i miejsce na rynku pracy po uwzględnieniu posiadanych umiejętności, predyspozycji, zainteresowań oraz potrzeb rynku,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- dokonuje wyboru formy zatrudnienia (umowa o pracę, umowa cywilnoprawna, samozatrudnienie, praca czasowa) i wskazuje skutki dokonanego wyboru,
  - analizuje możliwości zatrudnienia na lokalnym i regionalnym rynku pracy,
  - uczestniczy w rozmowie kwalifikacyjnej,
  - dochodzi swoich praw wynikających z zatrudnienia.
3. Na poziomie postaw i zachowań – uczeń:
- przejawia innowacyjność i kreatywność,
  - ma poczucie własnej wartości i szacunku do innych ludzi,
  - świadomie i rzetelnie wykonuje obowiązki,
  - stosuje zasady etyki w relacjach pracownika z pracodawcą i w prowadzeniu działalności gospodarczej,
  - szanuje swoją i cudzą własność,
  - świadczy pomoc dla osób niepełnosprawnych,
  - przejawia zaangażowanie w realizacji wykonywanych zadań,
  - świadomie i krytycznie odbiera reklamy,
  - przejawia zainteresowanie zmianami zachodzącymi w gospodarce,
  - dokonuje ciągłego doskonalenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
  - systematycznie aktualizuje treści nauczania z podstaw przedsiębiorczości.

Treści nauczania zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego

Prezentowany program składa się z czterech części, stanowiących logicznie powiązane ze sobą działy programowe:

1. Człowiek istotą przedsiębiorczą.
2. Współczesna gospodarka rynkowa.
3. Człowiek przedsiębiorczy w roli pracownika i konsumenta.
4. Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy.

Realizacja treści działu 1. „Człowiek istotą przedsiębiorczą” ma na celu kształtowanie elementarnych umiejętności społecznych, do czego punktem wyjścia jest poznanie własnej

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

osobowości. Służy temu układ treści, w którym uwzględniono przede wszystkim umiejętność komunikowania się (werbalnego i niewerbalnego), w tym pokonywanie barier w procesie komunikacji, pracy zespołowej, podejmowania decyzji, kierowania ludźmi. Za pomocą ćwiczeń symulacyjnych uczniowie powinni zdobyć umiejętność pozytywnej autoprezentacji. Zwrócono uwagę na kształtowanie postawy asertywnej, innowacyjności i odpowiedzialności oraz planowanie własnych działań.

Natomiast celem realizacji działu 2. „Współczesna gospodarka rynkowa” jest wyposażenie uczniów w usystematyzowany zasób użytecznej wiedzy o współczesnej gospodarce rynkowej oraz ukształtowanie umiejętności analizowania zjawisk i zmian w niej zachodzących. Zajęcia edukacyjne realizowane w tym dziale programowym pozwolą uświadomić uczniom, że we współczesnej gospodarce rynkowej występują „niedoskonałości rynku”. Terminem tym określa się różne formy niepowodzeń mechanizmu rynkowego w optymalnej alokacji zasobów, w podziale dochodów między członków społeczeństwa oraz w regulowaniu koniunktury i pobudzaniu wzrostu gospodarczego. Państwu przypisuje się wtedy odpowiednie stałe funkcje i narzędzia pozwalające regulować gospodarkę rynkową. Zajęcia te wyposażą także uczniów w niezbędny zasób wiedzy i umiejętności pozwalających na lepsze zrozumienie i analizowanie makroekonomicznych uwarunkowań decyzji podejmowanych jako pracowni i konsument oraz w prowadzeniu działalności gospodarczej.

Celem działu 3. „Człowiek przedsiębiorczy jako pracownik i konsument” jest przede wszystkim wykształcenie umiejętności planowania własnej kariery zawodowej w warunkach zmiennego rynku pracy, przygotowanie świadomego pracownika a także przedstawienie uczniom praw konsumenta.

Treści nauczania działu 4. „Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy” koncentrują się na zagadnieniach praktycznych dotyczących planowania, podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Treści te są odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby nauczycieli i uczniów¹. Celem tego działu jest zatem wyposażenie uczniów w praktyczną wiedzę i umiejętności dotyczące strategii działania przedsiębiorcy, podejmowania ryzyka, analiza otoczenia i wyszukiwania pomysłu na działalność, przygotowania profesjonalnego biznesplanu, korzystania z produktów bankowych i pozyskiwania źródeł finansowania działalności.

---

¹ Patrz www.przedsiębiorczosc.info.pl zakładka „Badania i analizy”.

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Istotnym wsparciem dla realizacji tego działu jest internetowa gra symulacyjna dostępna na www.przedsiębiorczosc.info.pl w zakładce „Gra”.

Poniższa tabela przedstawia proponowane treści nauczania przypisane do poszczególnych działów programowych oraz orientacyjną liczbę godzin na ich realizację.

Nazwa działu	Proponowane treści nauczania	Orientacyjna liczba godzin
Człowiek istotą przedsiębiorcą	<ol style="list-style-type: none"> 1) osobowościowe uwarunkowania przedsiębiorczości, 2) motywy aktywności zawodowej i gospodarczej człowieka, 3) organizacja pracy i zasady pracy zespołowej, 4) kierowanie i podejmowanie decyzji, 5) komunikacja interpersonalna, 6) autoprezentacja, 7) cechy osoby przedsiębiorczej; mocne i słabsze strony własnej przedsiębiorczości. 	7
Współczesna gospodarka rynkowa	<ol style="list-style-type: none"> 1) cele gospodarowania, zasoby czynników wytwórczych, cechy, funkcje i rodzaje rynków, 2) prawo popytu i prawo podaży, 3) funkcjonowanie mechanizmu rynkowego, 4) funkcjonowanie giełdy papierów wartościowych, 5) rola państwa we współczesnej gospodarce rynkowej; funkcje ekonomiczne państwa; transformacja gospodarki Polski, 6) współczesny cykl koniunkturalny; mierniki koniunktury i wzrostu gospodarczego (PNB i PKB), 7) istota, cechy, funkcje i formy współczesnego pieniądza, 8) system bankowy – bank centralny i banki komercyjne; bankowe i pozabankowe usługi finansowe, 	16

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>9) istota, rodzaje i skutki społeczno-ekonomiczne inflacji,</p> <p>10) istota, narzędzia i skuteczność polityki monetarnej,</p> <p>11) źródła dochodów i wydatków budżetu państwa; funkcje budżetu; deficyt budżetowy i dług publiczny,</p> <p>12) polityka fiskalna państwa i jej wpływ na aktywność gospodarczą,</p> <p>13) współpraca gospodarcza Polski z zagranicą; kurs walutowy; aktualne tendencje i zmiany w gospodarce światowej,</p> <p>14) proces globalizacji gospodarki i jego konsekwencje dla Polski; centra finansowe i gospodarcze na świecie.</p>	
<p>Człowiek przedsiębiorczy w roli pracownika i konsumenta</p>	<p>1) rynek pracy i bezrobocie; polityka państwa na rynku pracy, organy administracji rządowej ds. bezrobocia; planowanie kariery zawodowej,</p> <p>2) dochody z pracy najemnej; role pracownika,</p> <p>3) dochody ze świadczeń społecznych,</p> <p>4) dochody z kapitału,</p> <p>5) ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenia majątkowe,</p> <p>6) ochrona praw konsumentów; reklama a konsument.</p>	9
<p>Ekonomia i finanse (innowacyjny moduł programowy)</p>	<p>1) charakterystyka przedsiębiorcy – uwarunkowania przedsiębiorczości,</p> <p>2) istota działalności gospodarczej; przedsiębiorczość i innowacyjność,</p> <p>3) strategia jako nowoczesne narzędzie przedsiębiorcy,</p> <p>4) podstawy funkcjonowania organizacji gospodarczej i proces decyzyjny,</p> <p>5) pomysł na działalność gospodarczą,</p> <p>6) analiza warunków otoczenia i rynku,</p> <p>7) podstawa prawna prowadzenia działalności gospodarczej,</p>	28

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> 8) kryteria wyboru formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej, ich wady i zalety, 9) charakterystyka jednoosobowej działalności gospodarczej, 10) charakterystyka spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, 11) prawne aspekty różnych form działalności gospodarczej, 12) spółki prawa handlowego, 13) aspekty finansowe, formalnoprawne i podatkowe działalności gospodarczej, 14) istota, funkcje i struktura biznesplanu, 15) system finansowy firmy (w tym system podatkowy), 16) koszty i przychody, wynik finansowy, 17) źródła pozyskiwania kapitału, 18) podstawowe dokumenty finansowe (struktura sprawozdania finansowego), 19) produkty bankowe dla przedsiębiorców, 20) możliwości zagospodarowania nadwyżki finansowej, 21) społeczna odpowiedzialność biznesu a etyka. 	
Razem		60

Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

Na efektywność kształcenia i wychowania mają wpływ: korelacja międzyprzedmiotowa, infrastruktura dydaktyczna szkoły i stosowane metody kształcenia.

Zgodnie z ramowym planem nauczania dla liceum i technikum oraz zasadniczej szkoły zawodowej na realizację treści przedmiotu musi być przeznaczony obowiązkowo 60 godzin zajęć edukacyjnych w całym cyklu kształcenia.

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Na realizację treści nauczania działu 1. „Człowiek istotą przedsiębiorczą” zaproponowano siedem godzin lekcyjnych. Biorąc jednak pod uwagę znamienne rolę, jaką ten dział programowy spełnia w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych, proponuje się opcję rozszerzoną, która powinna być traktowana jako optymalna. Zwiększenie czasu przeznaczony na realizację treści nauczania może nastąpić w wyniku realizacji zajęć psychoedukacyjnych na godzinie z wychowawcą. Zajęcia te mogą być prowadzone przez pedagoga szkolnego, psychologa lub szkolnego doradcę zawodowego. Wymaga to jednak korelacji działań na drodze wspólnego przygotowania tematyki zajęć i bieżącego monitorowania efektów.

Nauczyciel uczący *Podstaw Przedsiębiorczości* powinien także wiedzieć, jakie treści nauczania są realizowane na języku polskim na wcześniejszych etapach edukacyjnych (klasy IV-VI szkoły podstawowej i gimnazjum). Uczeń bowiem nabywa wiadomości i umiejętności dotyczące umiejętności komunikacyjnych oraz odbioru wypowiedzi i wykorzystania zawartych w nich informacji. Także podstawa programowa przedmiotu *Język polski* na IV etapie edukacyjnym zawiera treści dotyczące aktów komunikacji językowej oraz związku języka z wartościami i wartościowaniem. Ponadto w gimnazjum powinien nabyć podstawowe umiejętności życia w grupie w ramach realizacji treści nauczania z *Wiedzy o społeczeństwie*.

Na realizację treści nauczania działu 2. „Współczesna gospodarka rynkowa” zaproponowano szesnaście godzin lekcyjnych. Taka liczba godzin pozwoli na wyposażenie uczniów w możliwie dobrze usystematyzowany zasób podstawowej wiedzy o współczesnej gospodarce rynkowej oraz ukształtowanie umiejętności analizowania zjawisk i zmian w niej zachodzących w celu podejmowania racjonalnych decyzji jako pracownik i konsument oraz przy planowaniu działalności gospodarczej. Uczniowie bowiem posiadają już znaczny zasób wiadomości i umiejętności dotyczących współczesnej gospodarki rynkowej nabytych na III etapie edukacyjnym w ramach *Wiedzy o społeczeństwie*.

Także podstawa programowa przedmiotu *Geografia* (na IV etapie edukacyjnym) obliuguje nauczyciela do realizacji treści dotyczących świata w fazie przemian społecznych, gospodarczych i politycznych, globalizacji, procesów integracji i dezintegracji w Europie (ze szczególnym uwzględnieniem roli Polski).

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Na realizację treści nauczania działu 3. „Człowiek przedsiębiorczy jako pracownik i konsument” zaproponowano dziewięć godzin lekcyjnych. Taka liczba godzin pozwoli na wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności użyteczne w życiu codziennym pracownika i konsumenta oraz w obszarze zabezpieczenia się na przyszłość. Nauczyciel powinien bazować także na wiadomościach i umiejętnościach nabytych przez uczniów w gimnazjum w ramach *Wiedzy o społeczeństwie* (realizowane były treści nauczania dotyczące pracy i przedsiębiorczości, gospodarstwa domowego i praw konsumentów, wyboru szkoły i zawodu oraz etyki w życiu gospodarczym a także praw i obowiązków pracownika oraz ubezpieczenia zdrowotnego i ubezpieczeń społecznych).

Na realizację treści nauczania działu 4. „Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy” zaproponowano 28 godzin lekcyjnych. Jest to minimalna liczba godzin, które powinny być przeznaczone na wyposażenie uczniów w praktyczny zasób wiedzy i umiejętności dotyczących działalności gospodarczej. Treści te mogą być ponadto realizowane na zajęciach pozalekcyjnych prowadzonych przez nauczyciela. Nauczyciel powinien bazować także na wiadomościach i umiejętnościach nabytych przez uczniów w gimnazjum w ramach *Wiedzy o społeczeństwie* (realizowane były treści nauczania dotyczące przedsiębiorstwa i działalności gospodarczej, takie jak: istota indywidualnej działalności gospodarczej, obliczanie wyniku finansowego, elementy działań marketingowych).

Optymalnym rozwiązaniem byłoby aby zajęcia z *Podstaw przedsiębiorczości* odbywały się w klasopracowni wyposażonej w stoliki modułowe, które można dowolnie ustawiać, zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji.

Pracownia powinna być ponadto wyposażona w następujące środki dydaktyczne:

- rzutnik multimedialny i projektoskop,
- ekran i tablicę magnetyczną,
- magnetowid i odtwarzacz DVD, telewizor,
- kamerę wideo,
- podręczną biblioteczkę.

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Uczniowie muszą mieć dostęp do pracowni wyposażonej w komputery podłączone do Internetu. Umożliwi to wykorzystanie Internetu jako źródła aktualnych informacji (przepisów prawnych, dokumentów itp.) oraz prowadzenie internetowej gry symulacyjnej.

Cele zajęć edukacyjnych mają osiągać uczniowie, a zadaniem nauczyciela jest właściwy dobór adekwatnych do nich metod i technik kształcenia:

- podających – w celu wprowadzenia zagadnień nowych i o dużej trudności, dla zainteresowania ucznia tematem, np. wykład informacyjny, pogadanka, opowiadanie, opis, instruktaż, praca z tekstem, objaśnienie;
- problemowych – mających zastosowanie w sytuacjach, gdy uczniowie mogą i powinni samodzielnie poszukiwać informacji, interpretować je i analizować lub rozwiązywać związane z nimi problemy, np. wykład problemowy i konwersatoryjny, pogadanka problemowa, różne odmiany dyskusji dydaktycznej i techniki wizualizacji, metoda przypadku, metoda sytuacyjna, giełda pomysłów i gry dydaktyczne (w tym gry symulacyjne);
- eksponujących – przydatnych wtedy, gdy szczególnie ważne jest kształtowanie właściwego systemu wartości oraz wrażliwości uczniów, np. pokaz, film, spotkanie, wycieczka dydaktyczna;
- praktycznych – w sytuacjach, gdy uczniowie mogą i powinni wykorzystywać zdobytą wiedzę w sytuacjach praktycznych, np. ćwiczenia przedmiotowe, metoda przewodniego tekstu, metoda projektów.

Efektywna realizacja prezentowanego programu daje możliwość a jednocześnie wymaga zastosowania metod i technik kształcenia ze wszystkich tych grup, w myśl zasady „bezpieczeństwo w różnorodności”.

Wskazana jest realizacja zajęć w formie warsztatowej. A zatem, szczególny nacisk powinien zostać położony na **aktywizujące metody kształcenia**, które dają uczniowi możliwość pełnego i podmiotowego uczestnictwa w zajęciach edukacyjnych.

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Na platformie edukacyjnej www.przedsiębiorczosc.info.pl zostały zamieszczone konspekty zajęć lekcyjnych do czwartego działu programowego zawierające propozycje wykorzystania metod aktywizujących i karty pracy ucznia. Do dyspozycji nauczyciela są też prezentacje multimedialne.

Istotnym elementem dla realizacji celów kształcenia jest wprowadzenie innowacyjnego modułu (działu) programowego „Ekonomia i finanse”. Wiadomości i umiejętności nabyte przez uczniów w trakcie realizacji tego działu zostaną przełożone na wirtualną praktykę, czyli uczestnictwo w internetowej grze symulacyjnej na edukacyjnej platformie internetowej (www.przedsiębiorczosc.info.pl). Wykorzystanie symulacyjnej gry internetowej przez uczniów odbywałoby się poza lekcjami, np. w szkole, w domu. Rolą nauczyciela jest organizacja zespołów graczy oraz bieżące monitorowanie wyników i postępów gry (służy do tego panel administratora gry). Gra jest dostępna bezpłatnie, nie wymaga sprzętu o wysokich parametrach, można z niej korzystać na łączach o przepustowości 512 kB.

Efekty gry symulacyjnej:

- uczy podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- rozwija inteligencję finansową (ocenę ryzyka i rentowności, umiejętność analizy danych finansowych i planowania wielkości finansowych – przychodów, kosztów i zysków),
- „zmusza” do samokształcenia,
- wspomaga budowanie zespołu i skuteczne komunikowanie się.

Opis założonych osiągnięć ucznia

W poniższej tabeli przedstawiony został opis założonych osiągnięć ucznia, które zostały przedstawione zgodnie z układem treści nauczania przyporządkowanych do działów programowych.

Nazwa działu	Założone osiągnięcia ucznia
Człowiek istotą przedsiębiorczą	1) osobowościowe uwarunkowania przedsiębiorczości - uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami: przedsiębiorczość i osobowość, • charakteryzuje różne typy osobowości,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wskazuje zasady i możliwości rozwoju osobowości,
  - objaśnia cechy postawy przedsiębiorczej i formy zachowań przedsiębiorczych (asertywność),
  - uzasadnia wpływ uwarunkowań osobowościowych na poziom przedsiębiorczości,
- 2) motywy aktywności zawodowej i gospodarczej człowieka- uczeń:**
- posługuje się pojęciami: potrzeba i motyw,
  - charakteryzuje hierarchię potrzeb człowieka,
  - odróżnia motyw ekonomiczny, społeczny i psychologiczny aktywności,
  - formułuje własne cele i zadania w wymiarze krótko- i długoterminowym,
- 3) organizacja pracy i zasady pracy zespołowej - uczeń:**
- objaśnia podstawowe zasady organizacji pracy,
  - posługuje się pojęciami: grupa społeczna, zespół, role społeczne, role organizacyjne i konflikt ról,
  - identyfikuje swoje aktualne oraz przyszłe role społeczne i organizacyjne,
  - stosuje podstawowe zasady pracy zespołowej,
  - charakteryzuje role lidera,
- 4) kierowanie i podejmowanie decyzji – uczeń:**
- posługuje się pojęciami: kierowanie i decyzja,
  - charakteryzuje proces podejmowania decyzji,
  - uzasadnia rolę informacji i jej jakości w procesie podejmowania decyzji,
  - dokonuje selekcji informacji potrzebnych do podjęcia decyzji,
  - analizuje skutki podjętej decyzji i dokonuje ich oceny,
- 5) komunikacja interpersonalna - uczeń:**
- charakteryzuje proces komunikacji interpersonalnej,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia czynniki werbalne i niewerbalne wpływające na efektywną komunikację, • wymienia bariery komunikacyjne, • eliminuje skutecznie bariery komunikacyjne, • objaśnia zasady prowadzenia negocjacji, • prowadzi skuteczne negocjacje w typowych sytuacjach, • ocenia własne umiejętności komunikacyjne i negocjacyjne, <p>6) autoprezentacja -uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje się do autoprezentacji zgodnie z jej etapami i specyfiką, • dokonuje autoprezentacji i ją ocenia, • opracowuje zestaw działań w celu niwelowania słabszych stron, <p>7) mocne i słabsze strony własnej przedsiębiorczości - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje mocne i słabsze strony własnej przedsiębiorczości, • przygotowuje plan rozwoju własnej przedsiębiorczości,
<p>Współczesna gospodarka rynkowa</p>	<p>1) cele gospodarowania, zasoby czynników wytwórczych, funkcje i rodzaje rynków - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objaśnia społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, • rozróżnia czynniki wytwórcze i wyjaśnia ich znaczenie w różnych dziedzinach gospodarki, • wymienia podstawowe cechy, funkcje i rodzaje rynków, <p>2) prawo popytu i prawo podaży- uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: popyt i podaż, • charakteryzuje czynniki pozacenowe wpływające na popyt i podaż, • objaśnia działanie prawa popytu i prawa podaży, • dokonuje ilustracji graficznej wyżej wymienionych praw rynkowych, <p>3) funkcjonowanie mechanizmu rynkowego - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: mechanizm rynkowy, cena równowagi i wielkość równowagi,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- dokonuje ilustracji graficznej równowagi rynkowej,
  - wskazuje przyczyny niedoborów i nadwyżek,
  - charakteryzuje działanie mechanizmu rynkowego przywracającego równowagę rynkową,
- 4) giełda papierów wartościowych – uczeń:**
- określa istotę i funkcje giełdy papierów wartościowych,
  - wymienia i objaśnia rodzaje papierów notowanych na giełdzie,
  - charakteryzuje mechanizm funkcjonowania giełdy,
  - wymienia i charakteryzuje indeksy giełdowe,
  - ocenia zmiany indeksów giełdowych w czasie,
- 5) rola państwa we współczesnej gospodarce rynkowej; funkcje ekonomiczne państwa – uczeń:**
- analizuje niedoskonałości gospodarki wolnokonkurencyjnej i ich skutki,
  - charakteryzuje ekonomiczne i socjalne funkcje państwa oraz podaje ich aktualne przykłady,
  - rozróżnia bezpośrednie i pośrednie formy interwencjonizmu oraz podaje ich aktualne przykłady,
  - charakteryzuje procesy transformacji gospodarczej w Polsce po 1989 r.,
- 6) fazy współczesnego cyklu koniunkturalnego; mierniki koniunktury (PNB i PKB) -uczeń:**
- posługuje się pojęciami: cykl koniunkturalny i koniunktura, wzrost gospodarczy,
  - odróżnia i objaśnia fazy współczesnego cyklu koniunkturalnego,
  - wskazuje wpływ ekspansji i recesji na aktywność gospodarczą,
  - posługuje się pojęciami: produkt narodowy brutto i produkt krajowy brutto,
  - odróżnia PNB i PKB w wyrażeniu nominalnym i realnym,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- objaśnia pojęcie PKB per capita,
  - poprawnie interpretuje dane dotyczące dynamiki realnego PKB,
  - wskazuje na podstawie danych fazę cyklu i uzasadnia,
- 7) istota, cechy, funkcje i formy współczesnego pieniądza – uczeń:**
- objaśnia istotę i rolę pieniądza,
  - objaśnia cechy, funkcje i formy pieniądza,
  - analizuje obieg okrężny pieniądza w gospodarce,
  - wymienia i charakteryzuje formy obrotu gotówkowego i bezgotówkowego,
- 8) system bankowy – bank centralny i banki komercyjne; bankowe i pozabankowe usługi finansowe - uczeń:**
- określa istotę banku centralnego i banków komercyjnych,
  - odróżnia funkcje banku centralnego,
  - charakteryzuje funkcje banków komercyjnych (aktywne, pasywne i pośredniczące),
  - porównuje oferty różnych banków w zakresie kredytów, depozytów i warunków prowadzenia rachunku bankowego dla ludności,
  - charakteryzuje pozabankowe usługi finansowe,
- 9) istota, rodzaje i skutki społeczno-ekonomiczne inflacji - uczeń:**
- objaśnia, kiedy mamy do czynienia z inflacją,
  - odróżnia rodzaje inflacji i wskazuje ich wpływ na aktywność gospodarczą,
  - charakteryzuje skutki społeczno-ekonomiczne inflacji,
- 10) istota, rodzaje i skuteczność polityki monetarnej - uczeń:**
- posługuje się pojęciami: polityka monetarna i podaż pieniądza,
  - odróżnia instrumenty polityki monetarnej (stopę rezerw obowiązkowych, operacje na otwartym rynku i stopę procentową),
  - określa wpływ ww instrumentów na rozmiary podaży pieniądza),
  - odróżnia rodzaje polityki monetarnej i ich wpływ na podaż pieniądza,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wskazuje ograniczenia skuteczności polityki monetarnej,
- 11) źródła dochodów i wydatków budżetu państwa; funkcje budżetu - uczeń:**
- posługuje się pojęciami: finanse publiczne, budżet państwa, funkcje budżetu, deficyt budżetowy i dług publiczny,
  - odróżnia rodzaje dochodów i wydatków budżetowych,
  - poprawnie interpretuje dane dotyczące stanu budżetu,
  - objaśnia sposoby finansowania deficytu i ich skutki,
  - objaśnia wpływ długu publicznego na gospodarkę,
- 12) polityka fiskalna państwa i jej wpływ na aktywność gospodarczą – uczeń::**
- objaśnia istotę i cele polityki fiskalnej,
  - wskazuje narzędzia (instrumenty) fiskalne,
  - charakteryzuje wpływ polityki fiskalnej na aktywność gospodarczą,
- 13) współpraca gospodarcza Polski z zagranicą, kurs walutowy; aktualne tendencje i zmiany w gospodarce światowej - uczeń:**
- posługuje się pojęciami: wymiana handlowa, eksport i import, bilans handlowy, wymiana międzynarodowa i bilans płatniczy, kurs walutowy,
  - wyjaśnia wpływ kursu walutowego na gospodarkę i handel zagraniczny,
  - charakteryzuje aktualne tendencje i zmiany w gospodarce światowej,
  - charakteryzuje płaszczyzny i efekty integracji Polski z UE,
- 14) proces globalizacji gospodarki i jego konsekwencje dla Polski – uczeń:**
- wskazuje przyczyny i przejawy globalizacji,
  - charakteryzuje proces globalizacji,
  - określa korzyści i zagrożenia dla Polski związane z procesem globalizacji,
  - wskazuje największe centra finansowe i gospodarcze na świecie,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

<p>Człowiek przedsiębiorczy jako pracownik i konsument</p>	<p>1) rynek pracy i bezrobocie; polityka państwa na rynku pracy, organy administracji rządowej ds. bezrobocia; planowanie kariery zawodowej - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami: rynek pracy, podaż pracy i popyt na pracę, bezrobocie, • wymienia i charakteryzuje czynniki wpływające na podaż pracy i popyt na pracę, • identyfikuje przyczyny i rodzaje bezrobocia, • odróżnia instrumenty polityki aktywnej i pasywnej państwa oraz ich wpływ na rozmiary bezrobocia, • wskazuje zależność między rodzajami bezrobocia i sytuacją społeczno-gospodarczą, • wymienia organy administracji rządowej ds. bezrobocia i wskazuje ich zadania, • przygotowuje wstępny plan kariery zawodowej, <p>2) dochody z pracy najemnej; rola pracownika – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, • wyszukuje oferty pracy, uwzględniając własne możliwości i predyspozycje, • wymienia i charakteryzuje dokumenty aplikacyjne niezbędne przy ubieganiu się o pracę, • odróżnia rekrutację i selekcję pracowników, • przygotowuje życiorys zawodowy i list motywacyjny, • uczestniczy w symulowanej rozmowie kwalifikacyjnej, • posługuje się pojęciami: pracodawca i pracownik, • rozróżnia rodzaje umów o pracę, • wymienia obowiązki pracodawcy i obowiązki pracownika, • charakteryzuje różne formy wynagrodzeń, oblicza wynagrodzenie brutto
--	--

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>i netto, wypełnia deklarację podatkową PIT,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w roli pracownika i pracodawcy, • wyjaśnia zjawisko lobbingu oraz przedstawia sposoby przeciwdziałania, <p>3) dochody ze świadczeń społecznych – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje system zabezpieczenia emerytalnego i system rent, • wymienia rodzaje zasiłków, • wymienia rodzaje świadczeń z pomocy społecznej, <p>4) dochody z kapitału – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami: kapitał, inwestycja kapitałowa, lokata pieniężna i rzeczowa, • odróżnia rodzaje lokat pieniężnych i lokat rzeczowych, • porównuje ww lokaty pod względem zyskowności, ryzyka i płynności, <p>5) ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenia majątkowe – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objaśnia zasady korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego, • odróżnia rodzaje ubezpieczeń majątkowych i podaje ich przykłady, • uzasadnia rolę ubezpieczeń, <p>6) ochrona praw konsumentów; reklama a konsument – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przepisy prawne w zakresie ochrony praw konsumentów, • opisuje uprawnienia przysługujące konsumentowi w związku z niezgodnością towaru z umową i sposób korzystania z nich, • analizuje zapisy zawarte w gwarancji i opisuje sposób korzystania z nich, • opisuje sposób korzystania z uprawnień przysługujących konsumentowi w przypadku zawarcia umowy poza lokalem przedsiębiorstwa i zawarcia umowy na odległość, • odczytuje informacje zawarte w reklamach oraz wskazuje pozytywne i
--	---

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	negatywne przykłady
Ekonomia i finanse (innowacyjny moduł programowy)	<p>1) charakterystyka przedsiębiorcy – uwarunkowania przedsiębiorczości – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje działań w celu zdobycia środków finansowych, • wskazuje czynniki niezbędne w prowadzeniu działalności gospodarczej, • odróżnia zasadnicze obszary i poziomy wiedzy przedsiębiorcy, • charakteryzuje postawę przedsiębiorczą, • objaśnia podstawowe wymagania efektywnej działalności gospodarczej, • uzasadnia znaczenie zarządzania strategicznego, kultury organizacyjnej (w tym osobistej), wizji i misji, <p>2) istota działalności gospodarczej. Przedsiębiorczość i innowacyjność – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objaśnia model przedsiębiorczości, • odróżnia ekspansywność i innowacyjność, • charakteryzuje osobę przedsiębiorcy, • wymienia role przedsiębiorcy, • określa cechy osobowe i kompetencyjne przedsiębiorcy, • wyjaśnia, co to jest innowacja, • wskazuje przyczyny innowacji, • określa, czego może dotyczyć innowacyjność, • odróżnia wewnętrzne i zewnętrzne źródła innowacji, • uzasadnia, że innowacyjność sprzyja przedsiębiorczości, • ocenia skłonność polskich przedsiębiorców do innowacji, <p>3) strategia jako nowoczesne narzędzie przedsiębiorcy – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa istotę strategii, • wymienia elementy strategii organizacji, • wymienia sytuacje, kiedy warto posiadać plan strategiczny, • charakteryzuje etapy cyklu strategicznego,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wskazuje etapy budowy strategii,
  - uzasadnia znaczenie strategii dla funkcjonowania firmy,
  - objaśnia po czym rozpoznajemy brak strategii,
  - charakteryzuje na czym polega strategia rozwoju i strategia przewagi konkurencyjnej,
- 4) *podstawy funkcjonowania organizacji gospodarczej i proces decyzyjny - uczeń:***
- wyjaśnia pojęcie organizacji,
  - uzasadnia, dlaczego organizacja jest systemem,
  - wymienia cechy współczesnej organizacji,
  - charakteryzuje zasoby materialne i niematerialne,
  - wiąże etapy rozwoju organizacji ze źródłami finansowania,
  - identyfikuje czynniki determinujące cykl życia organizacji,
  - wyjaśnia pojęcie organizacji uczącej się,
  - wymienia założenia modelu europejskiej kultury organizacji,
  - charakteryzuje mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
  - wymienia formy wsparcia dla MSP,
  - określa istotę decyzji oraz procesu podejmowania decyzji,
  - odróżnia założenia klasycznego i menedżerskiego modelu podejmowania decyzji,
  - wymienia etapy procesu decyzyjnego,
  - charakteryzuje etapy podejmowania decyzji,
  - wymienia ograniczenia racjonalnych decyzji,
- 5) *pomysł na działalność gospodarczą – uczeń:***
- wskazuje cele działalności gospodarczej,
  - wymienia główne działy gospodarki,
  - charakteryzuje usługi,
  - podaje argumenty za i przeciw dla prowadzenia działalności usługowej,
  - charakteryzuje działalność handlową,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- podaje argumenty za i przeciw prowadzeniu działalności handlowej,
- objaśnia specyfikę działalności produkcyjnej,
- podaje argumenty za i przeciw prowadzeniu działalności produkcyjnej,
- identyfikuje uwarunkowania prowadzenia działalności rolniczej,
- podaje argumenty za i przeciw prowadzeniu działalności rolniczej,
- 6) analiza warunków otoczenia i rynku – uczeń:**
  - uzasadnia konieczność monitorowania otoczenia przedsiębiorstwa,
  - formułuje podstawowe pytania dotyczące otoczenia,
  - odróżnia mikro- i makrootoczenie,
  - wymienia czynniki makroekonomiczne,
  - objaśnia wpływ poszczególnych czynników makroekonomicznych na funkcjonowanie przedsiębiorstwa,
  - charakteryzuje wpływ podmiotów działających w mikrootoczeniu,
- 7) podstawa prawna prowadzenia działalności gospodarczej - uczeń:**
  - objaśnia istotę i cechy działalności gospodarczej,
  - określa istotę osoby fizycznej i jej cechy,
  - odróżnia zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych,
  - wyjaśnia, kto nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych,
  - określa istotę osoby prawnej i sposoby jej powstania,
  - wymienia podstawy prawne działalności osób prawnych,
  - wymienia formy czynności prawnych,
  - określa istotę umowy i oświadczenia woli.
  - wymienia zasady oznaczania osoby fizycznej i osoby prawnej jako przedsiębiorcy,
  - określa istotę wolności gospodarczej i jej ograniczenia,
  - czyta PKD,
- 8) kryteria wyboru formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej, ich wady i zalety - uczeń:**
  - podaje definicję przedsiębiorcy i objaśnia pojęcia użyte

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>w odpowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe formy prawne prowadzenia działalności gospodarczej, • charakteryzuje spółki osobowe, • porównuje poszczególne formy prawne prowadzenia działalności gospodarczej pod względem korzyści i ryzyka, <p>9) charakterystyka jednoosobowej działalności gospodarczej - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia korzyści i koszty prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej, • czyta ze zrozumieniem instrukcję wypełniania wniosku CEIDG-1, • wypełnia poprawnie wniosek CEIDG-1, • wymienia załączniki do wniosku CEIDG-1, • wyjaśnia, kto może korzystać z preferencyjnych składek na ubezpieczenie społeczne, • objaśnia zasadę „jednego okienka”, • wymienia dokumenty wymagane przy założeniu konta bankowego, <p>10) charakterystyka spółki z ograniczoną odpowiedzialnością - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odróżnia odpowiedzialność spółki z o.o. od odpowiedzialności jej wspólników, • wymienia cechy spółki z o.o. w organizacji, • wskazuje etapy tworzenia spółki z o.o., • odróżnia organy spółki z o.o., • identyfikuje podstawowe formularze zgłaszane do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), • charakteryzuje procedurę rejestracji spółki z o.o. i jej koszty, <p>11) prawne aspekty różnych form działalności gospodarczej - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia znaczenie rejestracji działalności gospodarczej, • wymienia rejestry tworzące KRS, • wskazuje przedsiębiorców mających obowiązek rejestracji w KRS,
--	---

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje funkcje i cechy KRS, • odróżnia formy reglamentacji działalności gospodarczej, <p>12) spółki prawa handlowego - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia spółki prawa handlowego, • odróżnia spółki osobowe i kapitałowe, • charakteryzuje spółki kapitałowe (status prawny i organy), • wymienia spółki osobowe, • charakteryzuje spółki: jawną, partnerską, komandytową i komandytowo-akcyjną (status prawny i organy). <p>13) aspekty finansowe, formalnoprawne i podatkowe działalności gospodarczej - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa kwestie wymagające rozważenia przed rozpoczęciem działalności gospodarczej, • określa przyczyny upadku firm, • wskazuje czynniki wewnętrzne i zewnętrzne gwarantujące sukces, • klasyfikuje główne źródła finansowania działalności, • charakteryzuje franchising, • wymienia najważniejsze akty prawne dotyczące działalności gospodarczej, • porównuje zakres działalności gospodarczej określony w <i>Ustawie o swobodzie działalności gospodarczej</i>, <i>Ustawie o podatku dochodowym</i> i w <i>Ustawie o podatku od towarów i usług</i>, • uzasadnia ważność i możliwości wyboru formy opodatkowania, <p>14) istota, funkcje i struktura biznesplanu - uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia celowość planowania, • wskazuje cel ogólny i cele szczegółowe biznesplanu, • odróżnia funkcje biznesplanu, • podaje wskazówki do pisania biznesplanu, • wymienia główne elementy biznesplanu,
--	--

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- charakteryzuje zawartość głównych elementów biznesplanu,
  - uzasadnia znaczenie planu finansowego,
  - wymienia główne elementy planu finansowego,
  - wyjaśnia pojęcie bilansu i sumy bilansowej,
  - objaśnia główne elementy bilansu,
  - wyjaśnia pojęcie rachunku zysków i strat,
  - objaśnia główne elementy rachunku zysków i strat,
  - sporządza bilans oraz rachunek wyników,
  - określa cel analizy wskaźnikowej,
  - wymienia główne grupy wskaźników finansowych,
  - objaśnia formuły wskaźników płynności finansowej,
  - objaśnia formuły wskaźników rotacji,
  - objaśnia formuły wskaźników rentowności
  - objaśnia formuły wskaźników zadłużenia,
  - czyta ze zrozumieniem przykładowy biznesplan,
- 15) system finansowy firmy - uczeń:**
- określa cele przedsiębiorstwa,
  - objaśnia pojęcie finansów firmy,
  - wyjaśnia na czym polega zarządzanie finansami,
  - charakteryzuje ryzyko w działalności gospodarczej,
  - wskazuje zadania menedżera finansowego,
  - określa istotę planowania finansowego,
  - odróżnia finansowanie od inwestowania,
  - wymienia najważniejsze decyzje finansowe,
  - charakteryzuje uwarunkowania zewnętrzne decyzji finansowych,
  - określa istotę podatku,
  - klasyfikuje podatki w Polsce,
  - wskazuje podatki ważne dla przedsiębiorcy,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wymienia obowiązki przedsiębiorcy w zakresie opodatkowania,
- charakteryzuje formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych,
- charakteryzuje formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych,
- charakteryzuje podatek od towarów i usług,

16) koszty i przychody, wynik finansowy – uczeń:

- określa istotę wyniku finansowego i jego postacie,
- wyjaśnia pojęcie kosztów stałych i podaje ich przykłady,
- objaśnia zależność między kosztem stałym przeciętnym a wielkością obrotu (produkcji),
- wyjaśnia pojęcie kosztów zmiennych i podaje ich przykłady,
- rozróżnia koszty zmienne degresywne i progresywne,
- wyjaśnia specyfikę kosztów zmiennych i wskazuje możliwości ich zmiany,
- oblicza koszty całkowite,
- określa istotę i determinanty przychodów ze sprzedaży,
- wyjaśnia, co przedstawia próg rentowności i próg zysku,
- obliczy i zinterpretuje ilościowy próg rentowności,
- wskaże zależność między wielkością obrotu a marżą zysku, który jest składnikiem ceny jednostkowej,

17) źródła pozyskiwania kapitału – uczeń:

- odróżnia wewnętrzne i zewnętrzne źródła finansowania,
- wymienia zewnętrzne źródła finansowania i czynniki o nich decydujące,
- odróżnia źródła wewnętrzne kapitału własnego,
- wymienia funkcje kapitału obcego,
- wskazuje formy kapitału krótkoterminowego i długoterminowego,
- odróżnia kredyt handlowy i kredyt bankowy,
- charakteryzuje podstawowe kredyty bankowe dla przedsiębiorców bio-

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>rać pod uwagę przeznaczenie, sposób udzielania, walutę kredytu, formę zabezpieczenia i czas kredytowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza koszt kredytu, • czyta ze zrozumieniem umowę kredytową, • wyjaśnia pojęcie leasingu, • wymienia korzyści przedsiębiorcy korzystającego z leasingu, • identyfikuje wady leasingu, • odróżnia leasing finansowy i operacyjny, • porównuje opłacalność finansowania inwestycji z wykorzystaniem kredytu i leasingu operacyjnego, • wyjaśnia pojęcie faktoringu, • odróżnia podmioty umowy factoringowej, • wymienia zalety i wady factoringu, <p>18) podstawowe dokumenty finansowe (struktura sprawozdania finansowego) – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cele i zadania rachunkowości, • odróżnia rachunkowość finansową i zarządczą, • wymienia elementy sprawozdania finansowego, • odróżnia składniki aktywów i pasywów bilansu, • sporządza uproszczony bilans, • wyjaśnia, co przedstawia rachunek zysków i strat, • objaśnia elementy wpływające na wynik finansowy, • wyjaśnia zasadę memoriału, • odróżnia elementy rachunku zysków i strat, • sporządza rachunek zysków i strat, <p>19) produkty bankowe dla przedsiębiorców – uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia instytucje systemu bankowego, • uzasadnia konieczność współpracy przedsiębiorcy z bankiem, • wskazuje czynniki mające wpływ na wybór banku,
--	---

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- określa różnice między bankowością tradycyjną i elektroniczną,
  - wymienia elementy struktury organizacyjnej banku (piony funkcjonalne),
  - uzasadnia znaczenie tabeli opłat i prowizji bankowych,
  - odróżnia elementy oprocentowania,
  - wymienia produkty i usługi bankowe oferowane przedsiębiorcom,
  - odróżnia produkty bankowości transakcyjnej (rachunki bankowe),
  - określa istotę i funkcje kart bankowych,
  - odróżnia rodzaje kart bankowych,
- 20) możliwości zagospodarowania nadwyżki finansowej - uczeń:**
- określa, czym jest inwestowanie,
  - odróżnia inwestycje rzeczowe i finansowe,
  - wymienia podstawowe cele i zasady inwestowania,
  - wskazuje rodzaje (segmenty) rynków inwestycyjnych,
  - rozróżnia rodzaje (segmenty) rynków inwestycyjnych i ich instrumenty,
  - oblicza opłacalność lokat bankowych,
- 21) społeczna odpowiedzialność biznesu a etyka – uczeń:**
- podaje stereotypy dotyczące biznesu,
  - uzasadnia nauczanie etyki,
  - wskazuje źródła etyki,
  - wymienia działania sprzyjające kształtowaniu postaw etycznych,
  - wskazuje standardy moralne,
  - identyfikuje ogólnoeuropejskie normy i standardy etyczne,
  - objaśnia aspekty działalności biznesowej, których dotyczy zagadnienie etyki,
  - charakteryzuje koncepcję społecznej odpowiedzialności biznesu oraz jej realizację w Polsce i w UE.

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

W zależności od rodzaju wykorzystanych metod realizacji treści nauczania sugeruje się stosowanie różnorodnych metod sprawdzających osiągnięcia ucznia, takich jak:

- ustne wypowiedzi formułowane na podstawie uzyskanej na lekcji wiedzy,
- samodzielne opracowanie notatki z lekcji,
- prace pisemne opracowane przez ucznia w domu,
- zadania testowe (otwarte, zamknięte, jedno- i wielokrotnego wyboru, inne),
- różnorodne formy prac ucznia, uzyskane dzięki realizacji różnych rodzajów metod aktywizujących, np. projekt biznesplanu, plakaty, postery, krzyżówki podsumowujące, zagadki i analiza osiągniętych efektów w grze symulacyjnej.

Zadaniem nauczyciela jest zaplanować system kształcenia nie pomijając zaplanowania i przeprowadzania ewaluacji osiągnięć. Pamiętać przy tym należy, że ewaluacji osiągnięć nie należy ograniczać wyłącznie do celów klasyfikacji, pomijając ocenianie wspomagające (diagnostyczne). Najważniejszym bowiem celem procesu sprawdzania i oceniania osiągnięć jest wspieranie rozwoju ucznia. Warto w tym miejscu przypomnieć, że ewaluacja polega na określaniu stopnia w jakim cele kształcenia i wychowania zostały osiągnięte a także na określaniu jakości kształcenia, jego metod i pracy nauczycieli.

Tak będzie, gdy nauczyciel zaplanuje i zastosuje wszystkie rodzaje ewaluacji osiągnięć uczniów, pamiętając, że:

- ewaluacja diagnostyczna informuje o zdolnościach uczniów,
- ewaluacja formatywna (kształtująca) stanowi dla ucznia informację zwrotną o poziomie jego osiągnięć na danym etapie kształcenia,
- ewaluacja sumaryczna stanowi podsumowanie całokształtu osiągnięć.

Szczególne rolę ma ocenianie diagnostyczne (wspomagające) i kształtujące. Jego głównym celem jest monitorowanie rozwoju ucznia oraz wspieranie jego szkolnej kariery i podnoszenie poziomu motywacji.

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Jakie metody powinien zaplanować i stosować nauczyciel *Podstaw przedsiębiorczości* przy ewaluacji założonych osiągnięć uczniów?

Podstawę sprawdzania i oceniania powinny stanowić:

- metody „nieformalne” rozumiane jako systematyczna obserwacja pracy i aktywności ucznia oraz przekazywanie mu informacji zwrotnej na temat poziomu zdobytej wiedzy i ukształtowanych umiejętności. Należy zwracać uwagę nie tylko na przyswojoną wiedzę, ale przede wszystkim na ukształtowanie umiejętności i postaw uczniów oraz kompetencji kluczowych,
- metody formalne z wykorzystaniem procedur pomiaru dydaktycznego.

Zasady oceniania wspierającego rozwój ucznia zakładają, iż informacje o osiągnięciach ucznia powinny być pozyskiwane z różnych źródeł. Dlatego też nauczyciel-oceniając ucznia – powinien stworzyć mu różnorodne możliwości potwierdzenia zdobytych wiadomości i ukształtowanych umiejętności. Źródła informacji powinny stanowić:

- odpowiedzi ustne w czasie których uczeń powinien mieć możliwość wykazania się nie tylko znajomością pojęć i faktów, ale przede wszystkim umiejętnością ich interpretowania i odniesienia do otaczającej go rzeczywistości. Szczególnie ważny jest zatem sposób formułowania pytań i zadań ewaluacyjnych. Wskazane są pytania o charakterze otwartym typu: „*dlaczego?, jak?*” oraz zadania ewaluacyjne typu: „*porównaj..., przyporządkuj, podaj przykłady, spróbuj uzasadnić*” itp.,
- prace pisemne (domowe)- przy ich zadawaniu należy zadbać o to, aby postawiony problem wymagał od uczniów samodzielnego, twórczego myślenia, a także stwarzał konieczność korzystania z różnorodnych źródeł informacji i ich selekcji,
- projekty np. biznesplanu - przygotowywane w zespołach, podczas ich wykonywania uczniowie będą mieli szansę wykazać się samodzielnością, inicjatywą, odpowiedzialnością, umiejętnością pracy w zespole, planowania i organizowania podejmowanych działań, korzystania z różnorodnych źródeł informacji, prezentowania wykonanej pracy oraz dokonywania samooceny,

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- nauczycielskie testy osiągnięć szkolnych; projektując je nauczyciel powinien przygotować plan oraz kartotekę testu oraz zwrócić uwagę na formułowanie zadań testowych. Powinien on wykorzystywać zarówno pytania zamknięte jak i otwarte, które muszą być tak zbudowane, aby sprawdzały nie tyle odtwarzanie wiadomości, ale zwłaszcza ich zrozumienie oraz umiejętność stosowania zdobytej wiedzy w sytuacjach typowych i nietypowych. Prawdłowo skonstruowany układ celów kształcenia na poszczególnych poziomach wymagań ułatwia nauczycielowi konstruowanie oraz ocenianie zadań sprawdzających.

Nauczycielski system sprawdzania i oceniania osiągnięć uczniów powinien być zgodny z aktualnym rozporządzeniem MEN oraz wewnątrzszkolnym systemem oceniania, który stanowić musi integralną część statutu szkoły. Nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne winien opracować i stosować przedmiotowy system oceniania, którego zapisy powinny być znane uczniom i ich rodzicom. A oto przykładowa struktura przedmiotowego systemu oceniania (pso)zawierająca takie elementy jak:

1. Cele i zasady pso, które uczniowie muszą znać i akceptować, dlatego tak ważne jest, by powstały w drodze wspólnych ustaleń i uzgodnień. Wtedy będą to zasady nie tylko nauczyciela, ale i uczniów, będą się z nimi w jakiś sposób identyfikować.
2. Standard edukacyjny, czyli wzorzec, który powinien zawierać zwięzły opis osiągnięć ucznia, uznanych za najważniejsze, niezbędne, fundamentalne po danym etapie kształcenia. Jego cechą jest duży stopień ogólności.
3. Wymagania programowe (plan wynikowy) to oczekiwane osiągnięcia uczniów. W odróżnieniu od standardu edukacyjnego muszą być bardzo precyzyjne, albowiem z nich wynikają kryteria bieżącej oceny osiągnięć ucznia oraz wszelkie normy testowe. Można je rozbić na obszary (kategorie) obrazujące poszczególne kompetencje. W obrębie każdej kategorii należy opisać wymagania na poszczególne oceny szkolne i przedstawić to uczniom, ważne jest, by je rozumieli.
4. Obszary aktywności podlegające ocenianiu - tutaj wymieniamy to, co tak naprawdę będziemy oceniać.
5. Kryteria oceny wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz zadań praktycznych. To najtrudniejszy i najważniejszy element oceniania przedmiotowego. Nauczyciel przedmiotu powinien określić

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

zarówno kryteria dydaktyczne, jak i społeczno- wychowawcze. Owe kryteria muszą być znane uczniom.

6. Sposoby dokumentowania i analizy osiągnięć uczniów.

Osiągnięcia ucznia odnotowuje się w:

- dzienniku lekcyjnym: oceny bieżące, śródroczne i końcoworoczne,
- kartach obserwacji ucznia, klasy: wypełniane na koniec semestru.

7. Formy przekazywania informacji zwrotnej dla ucznia i rodziców. Ocenianie powinno stwarzać warunki dobrego obiegu informacji. Uczeń musi znać swoje możliwości, umiejętności i braki, powinien umieć samodzielnie ocenić swoją pracę, brać odpowiedzialność za swoje uczenie się. Informacja zwrotna powinna skupić się na obserwowaniu i opisywaniu tego, co się dzieje, a nie na wartościowaniu i ocenianiu („Już drugi raz nie odrobiłaś pracy domowej w tym tygodniu”, zamiast: „Widzę, że nie lubisz mnie”). Należy podawać ją jak najwcześniej po zaistniałym wydarzeniu, by miała wartość wychowawczą (np. „dwa tygodnie temu zrobiłaś ...”). Informacja powinna zawierać zarówno pozytywne aspekty zagadnienia, jak i negatywne. Ważne jest, aby zacząć od pozytywów, wzmocnić to, co dobre, motywować do lepszej pracy, a nie zniechęcać. Informacja powinna być konkretna, a nie ogólna i dotyczyć tych czynności i zachowań, które można zmienić. Ostatnią, najważniejszą cechą informacji zwrotnej jest to, by zachęcała do samodzielnego zgłębiania problemu, nie dawała gotowych odpowiedzi, nie wyręczała uczniów ani w pracy, ani w myśleniu.

Formy informowania:

- portfolio, w którym umieszczone są wszystkie prace ucznia wykonane w ciągu cyklu kształcenia. Zaleca się analizowanie przynajmniej raz w semestrze teczek prac i skłonienie uczniów do refleksji, portfolio mogą przeglądać rodzice w trakcie spotkań,
- zebrania z rodzicami, w czasie których rozdawane i omawiane są karty informacyjne uczniów,
- bezpośredni kontakt z rodzicami (zebrania, indywidualna rozmowa, możliwość uczestniczenia rodzica w zajęciach lekcyjnych, wycieczki ...),
- pośredni (list gratulacyjny, wezwanie, rozmowa telefoniczna ...),

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Ekonomia i finanse – innowacyjny moduł programowy dla przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- na początku roku szkolnego przedstawienie wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny.
8. Formy ewaluacji PSO i procedurę wprowadzania zmian.